

Avelsrapport med uppföljning av aveln 2023

Fastställd av styrelsen 2024-04-14

Avelskommitténs arbete under året

Tidigare har Avelsrapporten inklusive uppföljning av aveln lämnats som en bilaga till verksamhetsberättelsen. Avelskommittén har bedömt att en så omfattande uppföljning av aveln inte kan slutföras under februari vilket krävs om den ska ingå i klubbens verksamhetsberättelse. Dels har vi svårt att hinna med och dels är siffrorna i SKK:s Avelsdata då fortfarande något osäkra. Därför har vi valt att lämna en kortare rapport enligt gängse modell för andra verksamheter i verksamhetsberättelsen och låta denna uppföljning bli ett eget senare dokument.

Kommittén har under året bestått av Rigmor Långström, ansvarig i styrelsen, samt Margareta Edman, Birgitta Himreus, Susanne Nilsson och Tina Ratcovich.

Avelskommitténs uppdrag enligt verksamhetsplanen

Omvärldsbevakning

- Bevaka avelsfrågor på det generella planet; dvs. inte bara rasspecifikt.
- Bevaka det rasspecifika med ett internationellt perspektiv.

Kommittén har under året haft fortsatt fokus på de generella avelsfrågorna. SKK:s avelsseminarium i november 2022 signalerade att ett paradigmskifte är på gång när det gäller synen på genetisk variation inom raserna. Detta kräver nytänkande på alla plan. Avelskommittén hade påbörjat ett sådant nytänkande och förberett sig för en intensiv debatt på vår egen avelskonferens i april 2023. Den uteblev – alla deltagare verkade vara med på noterna!

Information till klubbens medlemmar via Welshnytt

Övergripande information har presenterats i såväl tidningen som på hemsidan. Sammanställningar av resultat avseende HD-röntgen, ögonlysningar och gonioskoperingar publiceras dock inte längre i WelshNytt. Dessa data finns lätt tillgängliga på SKK Avelsdata.

Den rasspecifika avelsstrategin (RAS)

SKK fastställde vårt förslag till ny RAS i slutet på mars 2023. Uppföljning av RAS, i de delar som inte ingår i Avelsrapporten, gjordes i november.

Anordna en avelskonferens

Denna genomfördes den 1 april 2023.

Revidera WSSK:s ögonpolicy

Ögonpolicyn har i slutet på 2022 delvis reviderats genom en ny skrivning rörande distichiasis. Under 2023 har vi inte hunnit med fortsatt revidering.

Glaukomprojektet

Projektet har inletts genom skrivelser till SKK som till slut resulterade i ett beslut från deras Utvecklingsfond att anslå medel för projektet. Medlen kom inte att betalas ut förrän i början på 2024. Därför valde vi att starta själva projektet först i samband med avelskonferensen 2024.

Valpförmedlingen

Löpande stöd till valpförmedlingen har lämnats.

Löpande arbete

Förfrågningar från allmänheten och medlemmar har besvarats.

Följa upp aveln i enlighet med den uppföljningsplan som styrelsen beslutade 2023

Avelsrapportens uppföljning följer den uppföljningsplan som styrelsen fastställde 2023.

Övrigt

Avelskommittén har på uppdrag av styrelsen gjort förberedelser inför exteriördomarkonferensen 2024.

Uppföljning av aveln

1. Läsanvisning

De kommande avsnitten innehåller uppföljning i enlighet med styrelsens beslutade plan.

I kommentarer och analyser till de olika avsnitten nedan finns en hel del funderingar samt slutsatser som kanske inte alltid är stabilt underbyggda. Meningen är de ska väcka intresse och debatt i förhoppningen att vi i kommittén ska få inspel från medlemmarna. Detta till gagn för vårt fortsatta arbete med avelsfrågorna.

Vissa delar har vi räknat så att säga för hand. Det kan finnas enstaka felräkningar men troligtvis bara på marginalen.

2. Population

2.1 Registreringar inklusive importer de senaste fem åren

Antal reg/år	2019	2020	2021	2022	2023
Tikar (varav importer)	224 (2)	304 (3)	312 (3)	227 (6)	166
Hanar (varav importer)	269 (3)	305 (2)	306 (3)	276 (2)	192 (1)
Totalt	493 (5)	609 (5)	618 (6)	503 (8)	358 (1)

2.1.1 Kommentarer

En större minskning 2023 än föregående år 2022. Under hela 2000-talet låg antalet stadigt runt 350. Noterbart är också ett avsevärt större antal hanvalpar 2019 samt 2022 och 2023.

2.2 Antal kullar och genomsnittlig kullstorlek de senaste fem åren

	2019	2020	2021	2022	2023
Antal kullar	80	105	100	87	59
Antal valpar	493	609	618	503	337
Snitt	5,8	6,1	5,8	5,9	5,7

2.2.1 Kommentarer

Genomsnittlig kullstorlek håller sig som vanligt runt 6.

2.3 Analys

Den kraftiga ökningen 2020 – 2021 av antalet födda valpar kan från avelssynpunkt vara bra eller dåligt. Kan vara bra om vi har breddat aveln. Kan vara dåligt om vi har använt sämre avelsdjur än tidigare. För det fall vi använt sämre avelsdjur behöver det inte påverka vår avel framåt när produktionen av valpar nu har återgått till mer normala siffror. I det läget lär vi inte fortsatt använda sämre avelsdjur utan kan plocka russen ur kakan. Så ur ren avelssynvinkel behöver ökningen inte vara något negativt utan snarare då positivt.

Det är positivt att welsharna får ganska stora kullar i förhållande till sin storlek. Det bidrar till att valpningarna oftast är okomplicerade.

3. Avelsbredd

3.1 Inavelstrend de senaste fem åren

Beräknad över 5 generationer.

	2019	2020	2021	2022	2023
Inavelsökning	1,8 %	2,1 %	1,9 %	1,6 %	1,6 %

3.1.1 Kommentarer

Inavelsökningen understiger SKK:s rekommendation om *högst* 2,5 %.

I Avelsdata används begreppet ”inavelsgrad” när det som egentligen avses är inavelstrend; dvs. den *ökning* av inaveln som skett under perioden. I all rasavel ökar ständigt inavelsgraden. För de flesta raser ligger den faktiska inavelsgraden runt 25 %. För welsh springer spaniel är den 27 - 28 %. Detta enligt en amerikansk vetenskaplig studie som gjorts med hjälp av DNA-analyser.

3.2 Antal hanar och tikar som använts i aveln samt uträknad kvot

Enligt Avelsdata har det fötts 59 kullar efter 59 tikar och 36 hanar. Det ger en kvot på 0,61. Om lika många hanar som tikar används blir kvoten 1. Det är eftersträvansvärt med en hög kvot.

	2019	2020	2021	2022	2023
Kvot	0,61	0,63	0,63	0,71	0,61

Jämförelsetal:

90-talet: genomsnitt 0,72

00-talet: genomsnitt 0,69

10-talet: genomsnitt 0,68

3.2.1 Kommentarer

Kvoten har således varit svagt sjunkande under de senaste decennierna. Enskilda dippar har förekommit tidigare så det är för tidigt att tala om minskningen 2019 – 2021 som ett hot mot avelsbredden. Under 2022 har kvoten höjts igen och var alltså tillbaka på 90-talets nivå, för att 2023 sjunka igen till 2019-2021 nivå.

3.3 Hanhundsanvändning

3.3.1 2023

Under året registrerades 59 kullar. En hane har haft 4 kullar. Fem hanar har haft 3 kullar och 10 har haft 2 kullar. Resterande 20 hanar har haft en kull vardera. De fem hanar som haft flest valpar under 2023 är fäder till 28 % av valparna. Detta kan jämföras med 2022 där fem hanar var fäder till 19 % av valparna.

3.3.2 2019 – 2023

Under perioden registrerades 431 kullar. Fem hanar har haft 10 - 14 kullar vardera och 9 hanar har haft 6 - 8 kullar vardera. De fem hanar med 10-14 kullar var fäder till 13,7 % av registrerade valparna under perioden. Detta kan jämföras med 2022 där fyra hanar med 12-16 kullar var fäder till 12,6 %.

3.3.3 Kommentarer

Det bör noteras att spridningen i hanhundsanvändningen har blivit mindre. Information om vilka avelshanarna är finns i WelshData och SKK Avelsdata.

3.4 Analys

Inavelsökningen har legat något högre 2019 - 2021. Hanhundskvoten sjönk under 2020 - 2021.

Mycket talar för att detta var en konsekvens av pandemin – det fanns få möjligheter att hitta nya hanar att beregistreras av. Men även i femårsperspektivet är det några hanar som varit alltför dominant i aveln. Under 2022 har spridningen bland hanhundarna varit större. En viktig faktor är även hur hanarna, och för den delen även tikarna, är besläktade med varandra. På tidsidan bör man kunna påstå att avelsbredden har ökat i och med att fler tikar använts i aveln. 2023 har tyvärr återigen spridningen på hanhundssidan minskat.

Sammantaget innebär den stora ökningen av antalet valpar under några år och ökningen av antalet föräldrakombinationer att det finns stora möjligheter att bredda aveln framöver. Men vi måste ta vara på detta.

4. Statistik HD och ögon

4.1 Röntgade höftleder under perioden 2018-01-01 - 2023-12-31

Diagnos	2018	2019	2020	2021	2022	2023
HD grad A	67 (33%)	50 (30%)	77 (37%)	82 (31%)	88 (30%)	74 (36%)
HD grad B	83 (42%)	70 (42%)	88 (42%)	113 (43%)	123 (42%)	87 (43%)
HD grad C	41 (21%)	32 (19%)	38 (18%)	49 (19%)	55 (19%)	35 (17%)
HD grad D	7 (3%)	11 (7%)	5 (2%)	17 (7%)	21 (7%)	6 (3%)
HD grad E	1 (1%)	3 (2%)	2 (1%)	0	3 (1%)	1 (0,5%)
Totalt antal undersökta	199	166	210	261	290	203
Antal registrerade hundar	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	468	493	609	618	503	358

4.1.1 Kommentarer

Andel med anmärkning C, D och E respektive år: 25% - 28% - 21% - 26% - 27% - 21%.

Sett över lång tid brukar andelen med anmärkning ligga mellan 20 och 30 % samt D och E endast utgöra något fåtal.

4.2 Röntgade armbågar under perioden 2018-01-01 - 2023-12-31

Diagnos

ED UA (0)	231
ED grad 1	2
ED grad 2	1
ED grad 3	3

4.2.1 Kommentarer

Antalet undersökta är för litet för att medge någon analys.

4.3 Ögonresultat under perioden 2018 - 2023

4.3.1 Ögonlysning 2023

Antal anmärkningar/diagnoser:

PPM iris-iris lindrig: 6. PPM, Iris-cornea lindrig 1. Distichiasis 14. Katarakt total Ärfilig 1. Katarakt partiell cortex främre Y-söm lindrig ärftlig 4. Katarakt partiell cortex främre Y-söm, måttlig Ärfilig: 1. Katarakt, partiell cortex, punktformig, lindrig. Ärfilig 1.

4.3.2 Ögonlysning 2018 – 2023

De mest frekventa anmärkningarna var 70 fall av *PPM iris-iris* varav nästan alla var lindriga och 83 fall av *distichiasis*. Det förekom 20 fall av *katarakt, partiell cortex, främre Y-söm, ärftlig*, där alla utom en var lindrig. Ett stort antal övriga diagnoser rörande fåtaliga fall förekom. Det registrerades 4 fall av glaukom.

4.3.3 Kommentarer

Det är oklart hur resultatet ”utan anmärkning” från ögonlysning registreras i de fall hunden samtidigt har gonioskopiundersökts med anmärkning. Ibland registreras bara PLD-anmärkningen men inget ”UA” från ögonlysningen. Ibland registreras bådadera. Siffror kring antalet ögonlysta utan anmärkning kan därför antas vara felaktiga. Alltså om man räknar bara dem som uttryckligen anges vara UA. Vi redovisar därför inte antal eller andel som fått utan anmärkning som resultat.

Listan med anmärkningar blir längre för varje år. För många diagnoser vet vi föga om eventuella ärftliga faktorer. Och somliga anmärkningar tycks inte påverka hunden alls; t.ex. *PPM iris-iris lindrig*.

Registreringarna av *distichiasis* anger inte allvarsgraden. Här återfinns allt från helt besvärsfria ögon till fall som kräver veterinärt ingrepp. Denna diagnos är ändå den av dem här redovisade, utöver glaukom, som det finns anledning att avelsmässigt vara mest uppmärksam på.

Vissa åkommor som finns med i ögonprotokollet diagnostiseras oftast i andra sammanhang än ögonlysning och finns då inte med bland resultaten här ovan. Det gäller t.ex. entropion och glaukom. Det är svårt att ge en korrekt bild av förekomst av akuta sjukdomsfall, då de bara registreras om den akuta behandlingen råkar utföras av en ögonspecialist.

4.3.4 Gonioskopiundersökta 2023

PLD normal:	23
PLD < ½ :	9
PLD ½ - ¾ :	3
PLD ¾ - total, flödeshål:	2

4.3.5 Gonioskopiundersökta 2018 - 2023

Antal undersökta	260
PLD, normal	168
PLD < ½	46
PLD ½ - ¾	26
PLD ¾ - total, flödeshål	26

4.3.6 Kommentarer

Antalet undersökta är för litet för att medge någon djupare analys. Konstateras kan dock att andelen med anmärkning under perioden är så hög som 37,7 %. Det råder oklarheter kring såväl ärftlighet bakom anmärkningarna som både korrelation och orsakssamband i förhållande till utvecklande av glaukom. De högre värdena får dock anses innebära att en missbildning av ögat kan antas föreligga. Emellertid finns fler delar av ögat som bidrar till samma funktion och som kan antas kompensera för de brister som kan iaktas vid gonioskopi. I annat fall borde förekomsten av glaukom vara avsevärt högre än den är. Glaukom är trots allt en ovanlig sjukdom inom rasen även om antalet fall har ökat.

4.4 Analys

Här ovan handlar det om de få delar av hela hundens hälsotillstånd som är föremål för särskild undersökning med åtföljande central registrering. Den hälsoenkät vi gjort under 2021 ger indikationer på att hud- och öronåkommor upplevs som ett större bekymmer för hundarna. Men allt det som ligger utanför det som registreras centralt är svårt att följa upp på sådant sätt att vi kan få ledning i avelsarbetet på övergripande nivå.

HD har vi haft fokus på allt sedan 1980-talet men resultaten blir ganska likartade decennium efter decennium. Vår hälsoenkät gav inga indikationer på kliniska besvär i form av håltor. Vi bör mot denna bakgrund ställa oss frågan vilken prioritet HD bör ha i kommitténs arbete.

De registrerade ögondiagnoserna blandar stort och smått. Somligt är mycket allvarliga åkommor medan annat inte påverkar den enskilda hunden på iakttagbart vis. *PPM iris-iris lindrig* och *distichiasis* är de vanligaste diagnoserna. Den förstnämnda lär inte påverka hunden. Den sistnämnda kräver i vissa fall operation men i andra fall är hunden besvärsfri. *Katarakt, partiell cortex, främre Y-söm* anses inte påverka synen märkbart. Övriga diagnoser är fåtaliga. Det finns dock skäl att vara uppmärksam på allvarligare diagnoser, som t.ex. *glaukom* och *entropion*, som oftast upptäcks i andra sammanhang än officiell ögonlysning.

En stor andel av hundarna får anmärkning vid gonioskopi. Avelskonferensen 2023 gav oss kunskaper främst om sjukdomen glaukom och om vad som undersöks vid gonioskopi. Frågan om hur PLD-anmärkningar ska bedömas genetiskt och avelsmässigt har vi inte tillräcklig kunskap för att bedöma. Vi återkommer till den frågan bl.a. på avelskonferensen den 13 april 2024.

5 Statistik avelsdjuren

5.1 Läsanvisning

Siffrorna är räknade för varje kull. Det innebär att ett avelsdjur kan ingå flera gånger.

Alla siffror i avsnittet om avelsdjuren är räknade för hand. Det finns antagligen en och annan felräkning men det är då på marginalen och utan betydelse för den övergripande bilden.

5.2 Föräldradjurens resultat vid höftledsröntgen

	2020	2021	2022	2023
A+A-höfter:	25	20	19	12
A+B-höfter:	49	46	44	25
B+B-höfter:	26	23	14	12
A+C-höfter:	3	6	6	5
B+C-höfter:	2	3	4	2
C+C-höfter:	0	0	0	0

5.2.1 Kommentarer

T.ex. A+B-höfter betyder att en förälder har A och en har B men säger inget om det är tiken eller hanen som har A resp. B. Två kullar 2023 har utgått eftersom det inte finns något HD-resultat avseende fadern registrerat i SKK Hunddata.

I 95 % av kullarna 2020 hade föräldrarna A+A- eller A+B-höfter eller B+B-höfter. 2021 var andelen 91 %, 2022 var den 89 % och 2023 var andelen 88 %.

5.3 Föräldradjurens resultat vid ögonlysning

Här har tidigare gjorts ett försök till noggrann redovisning av föräldradjurens resultat från ögonlysning. Det har emellertid visat sig vara omöjligt att få fram säkra data. Jämför avsnitt 4.3.3. Detta ingår därför inte längre i uppföljningsplanen.

5.4 Gonioskopiundersökta

Båda föräldrar otestade

2021: 40 kullar **2022:** 43 kullar **2023:** 28 kullar

Båda föräldrar testade

2021: 30 kullar **2022:** 19 kullar **2023:** 18 kullar

En av föräldrarna testad

2021: 28 kullar **2022:** 23 kullar **2023:** 12 kullar

5.4.1 Kommentarer

Den spontana reflektionen kring frekvensen av testning är att populationen tenderar att uppdelas i två grupper. I den ena gruppen avlar man enbart på otestade föräldradjur och i den andra väljer man att avla endast på testade föräldradjur. Den blandade gruppen är avsevärt mindre. Nu finns det förstås även andra anledningar till att aveln ofta tenderar att ske i subgrupper där uppfödarna har något gemensamt.

Det är lätt att förstå uppfödarnas skilda förhållningssätt till gonioskopering av avelsdjuren. Detta mot bakgrund av de oklarheter som finns kring ärftlighet bakom PLD-anmärkningar. Oklarheter råder även om PLD-anmärkningarnas korrelation och orsakssamband i förhållande till utvecklande av glaukom även om det får anses stå klart att en hund utan någon större anmärkning inte spontant drabbas av glaukom. De högre värdena får dock anses innebära att en missbildning av ögat kan antas föreligga. Den bristen kan dock kompenseras av andra delar av ögat som bidrar till samma funktion.

Oavsett anledning är det olyckligt om avelsbredden snävas in genom en uppdelning av populationen i grupper med följd att tillgänglig genetisk variation inom rasen inte nyttjas.

5.5 Analys

När det gäller HD har föräldrarna nästan genomgående bra höftledsstatus och så har det sett ut sedan lång tid tillbaka. Mot bakgrund av att totalen med anmärkning hos röntgade hundar decennium efter decennium med enstaka undantag hamnar mellan 20 och 30 % bör man ställa sig frågan om detta hälsoprogram medför avsedd nytta.

I fråga om föräldrarnas resultat vid ögonlysning kan kort och gott konstateras att registreringarna i Avelsdata är alltför osäkra för att medge någon analys. Därutöver gäller att ett antal av diagnoserna inte tycks påverka hundarna och för än fler är den ärftligheten okänd. Den största utmaning vi har rör användningen av gonioskopering och hur vi avelsmässigt ska förhålla oss till resultaten.

I den nya uppföljningsplanen för aveln är uppföljning av avelsdjurens meriter borttagen. Det är tveksamt vilken nytta vi har av statistiken för avelsdjurens meriter. De allra flesta avelsdjur meriteras genom pris på utställning. De flesta av våra uppfödare är väl förtrogna med rasstandarden när det gäller utseendet och är kapabla att göra bedömningen själva. Därtill kommer att vi i RAS har valt att inte ha något strategiskt mål när det gäller exteriör. Den saken är alltså lågprioriterad.

Det är alltför få som meriteras genom jaktprov för att det ska ha någon betydelse för avelsarbetet på övergripande nivå. Uppfödare m.fl. behöver öka sina kunskaper om vilka medfödda egenskaper som lägger grunden för en god stötande och apporterande hund och hur man kan bedöma dessa utan att träna hunden för jaktprov. Det är de egenskaperna som ger oss en härlig, sportig och följsam sällskapshund som är lätt att träna för många olika aktiviteter.

6 Uppfödare under året

6.1 Läsanvisning

Denna uppföljning innefattar inte någon värdering. Syftet är att få en grund för bedömningar av vilka insatser från klubbens sida som kan vara lämpliga utifrån uppfödarnas erfarenhet. Denna uppföljning blir också grovmaskig. Den tar ingen hänsyn till uppfödarens erfarenheter från uppfödning av andra raser eller djurslag och inte heller till teoretisk utbildning på området.

Siffrorna utgår från antal *registrerade* kullar. De har tagits fram för hand så någon enstaka felräkning kan finnas.

6.2 Uppfödare under året

Föregående års siffra inom parentes.

Kennlar med debutkull under året

Antal kennlar: 1 (3).

Uppfödare utan kennelnamn

Antal uppfödare: 3 (3).

Kennlar med färre än fem tidigare kullar

Antal kennlar: 4 (4).

Kennlar med tre eller fler kullar under året

Ingen kennel hade mer än fyra kullar (två kennlar hade 5 – 6 kullar vardera 2022)

Två kennlar hade 3 – 4 kullar (fyra kennlar hade 3 kullar vardera 2022).

Övriga kennlar

35 kennlar hade 1 – 2 kullar (47 kennlar hade 1 – 2 kullar vardera 2022).

6.3 Analys

Uppfödare utan kennelnamn hade antingen sin debutkull eller har i vart fall haft färre än tre kullar. Vi har alltså några nya uppfödare och ett lite större antal utan långvarig erfarenhet av uppfödning av welsh springer spaniel – sammanlagt 7 uppfödare (förra året var de 12).

En stor majoritet av uppfödarna har färre än tre kullar om året. Och många har inte kullar varje år. Detta medför utmaningar när det gäller det långsiktiga avelsarbetet. Särskilt i fråga om att hålla nere inavelsgraden och att undvika en alltför smal avelsbredd på hanhundssidan. Varje enskild uppfödare strävar ju efter bästa möjliga resultat i det fåtal kullar de föder upp. Man väljer gärna hanhundar som har tidigare avkommor som hunnit visa framfötterna och kunnat utvärderas. Det är förväntat. Men det medför risker när det gäller avelsbredden avseende hanhundar som tenderar att bli snäv. Å andra sidan bidrar man till bredare avelsbas när det gäller tikar.

7 Uppföljning i övrigt kopplad till RAS

Förslag till ny RAS beslutades av styrelsen i september 2022. Förslaget fastställdes av SKK i slutet på mars 2022. Innehållet i denna uppföljning motsvarar till stora delar de krav som finns i nya RAS. Därutöver görs årligen en särskild uppföljning av de delar av RAS som inte ingår i detta dokument. Det dokumentet finns på hemsidan under Avel/RAS.

Tidigare RAS saknade plan för uppföljning. En särskild granskning/uppföljning gjordes inom ramen för arbetet med revidering av RAS. Den granskningen ingår i dokumentet Utvärdering av RAS, som finns på hemsidan. Som underlag för utvärderingen ingick även en Hälsoenkät och en Uppfödarenkät. Även dessa finns på hemsidan.

2024-04-03

Avelskommittén